

13  
 LORD of the universe, who reigned before anything was created — at the time when by His will all things were made, then was His name proclaimed King. And after all things shall cease to be, the Awesome One will reign alone. He was, He is, and He shall be in glory. He is one, and there is no other to compare to Him, to consort with Him. Without beginning, without end, power and dominion belong to Him. He is my God and my ever-living Redeemer, the strength of my lot in time of distress. He is my banner and my refuge, my portion on the day I call. Into His hand I entrust my spirit, when I sleep and when I wake. And with my soul, my body too, the Lord is with me, I shall not fear.

*On a day when Tachnun is not said, the following paragraph is omitted.*

Our God and God of our fathers, remember us favorably before You, and be mindful of us for deliverance and mercy from the primeval, most supernal heavens. Remember in our behalf, Lord our God, the love of the Patriarchs, Abraham, Isaac and Israel Your servants, and the Covenant, the lovingkindness and the vow which You have sworn to Abraham our father on Mount Moriah, and the *akedah*, the binding of his son Isaac upon the altar, as it is written in Your Torah:

And it was after these events, that God tested Abraham, and said to him, "Abraham," and he answered "Here I am." And He said "Take

1 אֲדוֹן עֲזָלָם אֲשֶׁר בְּרָךְ, כִּמְרָם כִּרְבִי  
 יִצְוֶה נִבְרָא. לַעֲתֵנִי עֲשֵׂה כְּחַפְצֵי  
 כָּל, אֵיךְ מִבְּרָךְ שְׂמֹחַ נִבְרָא. וְאַחֲרָי  
 כְּכֹלֹת הַכֹּל, לִכְבוֹד וּמְלֹאךָ נִזְרָא.  
 2 וְהוּא הָיָה וְהוּא הוּא, וְהוּא יִהְיֶה  
 בְּהַמְּאֲרָה. וְהוּא אֶחָד וְאֵין שְׁנַי,  
 3 לְהַמְּשִׁילָ לְלֹדְהוּ בְּיָרְדָה. בְּרִי רַאשִׁית  
 בְּרִי תְּכֵלִית, וְרִי הַעֲזוּ וְהַמְּשִׁרָה. וְהוּא  
 אֵלִי וְהוּא גֹאֲלִי, וְעִזָּר תְּכֵלִי כִּעֲשֵׂת צָרָה.  
 4 וְהוּא נֹסִי וּמְנוֹס לִי, מִנְּת פֹסִי בְּיָוִם  
 אֶקְרָא / בְּיָדוֹ אֶפְקִיד רִוְחִי, כִּעֲשֵׂת אִישִׁי  
 וְאַעֲרֶה. וְעַם רִוְחִי גִוְרָתִי, יִי רִי וְרִא  
 אִירָא.

גיוס טלוי' לומרים חרותו מין לומרים יוד :

אֲלֹהֵינוּ וְאֵלֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ. וְנִבְרָנוּ בְּפִרְשׁוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ, וְנִבְרָנוּ בְּפִתְחוֹת יִשְׁעֶיךָ  
 תְּהִיבֵנוּ מִשְׁפֵּי שְׂמֵיךָ, וְיִכֶרְ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ אֲהַבָּה הַמְּלֹכֵינוּ  
 אֲבֹתֵנוּ: וְיִזְכֵּק וְיִשְׁרָאֵל עֲבָדֶיךָ. וְאֵת הַפְּרִיט וְאֵת הַחֶסֶד וְאֵת הַשְׁלִיכִינָה  
 שְׁנֵי שְׂבָעִים לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּכַר הַמִּוִּינָה. וְאֵת הַעֲקִידָה שְׂעָקֶד אֵת יִצְחָק  
 בְּנוֹ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּיחַ, כְּפָרְחֹב בְּחֻרְבָּה:

וְיָדִי אַתָּה הוֹמְרִים הַאֲלֹהִים וְהַאֲלֹהִים נִסַּח אֵת אֲבֹתֵנוּ  
 וְהַאֲמֵר אֵלָי אֲבֹתֵנוּ, וְהַאֲמֵר הַעֲנֵי: וְהַאֲמֵר כִּחַ נָא

1

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ • בְּמָרָם כָּל־יְצוֹר<sup>5</sup> נִבְרָא: לְעֵת נַעֲשֶׂה בְּחַפְצוֹ כָּל •  
 אֲנִי מָלַךְ שְׁמוֹ נִקְרָא: וְאַחֲרֵי כַּבְלוֹת הַכָּל • לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא: וְהוּא הָיָה  
 וְהוּא הָיָה • וְהוּא יְהִיָּה בְּתַפְאָרָה: וְהוּא אֶחָד וְאֵין שְׁנַיִם<sup>6</sup> • לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחֲבִירָה:  
 בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תְּכָלִית • וְלוֹ הָעוֹ וְהַמְשַׁרָה: וְהוּא אֵלִי וְחֵי גְאֻלִּי • יְצוֹר חֲבָלֵי  
 בְּעֵת צָרָה: וְהוּא נָסִי וּמְנוֹס לִי • מְנַת כּוֹסֵי בְיוֹם אֶקְרָא: בְּיָדוֹ אֶפְקֹד רוּחֵי •  
 בְּעֵת אִישָׁן וְאֶעִירָה: וְעַס־רוּחֵי גְוִיָּתִי • יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא:

ביום שאין אומרים תחנון אין אומרים זה:<sup>8</sup>

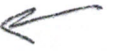
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זְכָרְנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפְקֻדְנוּ בְּפְקֻדָּתֶךָ<sup>10</sup> יְשׁוּעָה  
 וְרַחֲמִים מִשְׁמֵי שָׁמַיִם קְדָם וּזְכַרְלָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲהַבְתָּ הַקְּדָמוֹנִים  
 אֲבָרָהֶם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ וְאַתָּה הַבְּרִית וְאַתָּה הַחֶסֶד וְאַתָּה הַשְּׁבוּעָה  
 שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרֵה וְאַתָּה הָעֵקֶדָה שֶׁעָקַד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ  
 עַל־גְּפֵי הַמּוֹבָח כִּכְתוּב בְּתוֹרָתְךָ:

4. אדון עולם — "שיר משובח מהקדמונים רבינו יהודה החסיד ורבינו האי גאון ורב שרירא גאון. (הובא בשער השמים משל"ה, ובמטה משה סי' לא, ובאלי' רבה סוף סי' מו, שהוא מסוגל שתפלתו נשמעת)." (שער הכולל פ"ג ס"ד)
5. יצור — ובשאר סידורים "יציר". וראה ההוכחות לניקוד כלפנינו בשער הכולל (פ"ג ס"ה). והוא בדעת רז"ה (שערי תפלה, אות ז), ונחלק עליו היעב"ץ (לוח ארש אות ד). בסידור השל"ה משנת תע"ז נוקד 'יציר', ואילו בדפוס שנת תק"ב נוקד 'יצור'.
6. והוא אחד ואין שני — כעין קהלת ד, ח.
7. וחי גואלי — על פי איוב יט, כה.

## אדון עולם

שיר הנמצא ברוב הנוסחים בסדר שלפני ברכות השחר\*. השיר מדבר על מעלות הבורא. שם המחבר אינו ידוע, אך מאחר שהשיר כתוב לפי הקצב הספרדי מסתבר כי הוא בן המאה ה"ב-ג' למניינם. יש מקומות שבהם אומרים שיר זה במנגינות שונות בסיום תפילות שונות, ואף לאחר קריאת שמע שעל המיטה\*. בסידורים כמנהג הספרדים יש גם חרוזים נוספים על אלו שבסידורי האשכנזים: בלי ערך בלי דמיון בלי שינוי ותמורה / בלי חיבור בלי פירוד גדול כח ותבונה / והוא רופא והוא מרפא והוא צינה והוא עזרה / במקדשו תגל נפשי משיחנו ישלח מהרה / ואז נשיר בבית קדשי אמן אמן שם הנורא.

ג. (ס"ג)



בשבת פיוט אדון עולם

(לא) ואחר כך מתחיל השליח ציבור אדון עולם, והוא שיר נאה ומעולה. ומצאתי כתוב<sup>84</sup> כל מי שמכוון בעת התחלת אדון עולם, כתב רבי יודא החסיד<sup>85</sup> ורב האי גאון ורב שרירא גאון, ערב אני בדבר שתפלתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על תפלתו, ואין לו שטן ופגע רע בראש השנה וביום הכפורים בתפלתו, ואויביו נופלים לפניו, ויש אומרים אף יצר הרע משלים אתו. ועליו אמר שלמה המלך ע"ה (משלי טו, ז) ברכות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו ע"כ. ואפשר שזוה נתפשט המנהג שאומרים אותו קודם כל ברכה ותהלה.

וכי הפיצותים בארצות ואהיה להם למקדש מעט בארצות אשר באו שמה (יחזקאל יא, טז). אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך (תהילים כו, ח). ואני תפילתי לך ה' עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך (שם טט, יד). אני קראתיך כי תענני אל הט אונך לי שמע אמרתי (שם י, ה). אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך (שם יז, טו). ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך (שם ה, ח). אשתחווה אל היכל קדשך ואודה את שמך על חסדך ועל אמתך כי הגדלת על כל שמך אמרתך (שם קלח, ב). באו

ג. 2

(2)

(2)

בשם רבינו במג"א סי' כ"ח סק"ד. 79. עי' בטור סי' מ"ו בסגנון אחר ואמר גם ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ועי' בזה בשערי תשובה סי' ו' סק"ד, ובשו"ת כנסת הגדולה סי' מ"ו. ובענין החפש שיש בזה לאומר ק"ש בלא תפילין עי' בסידור היעב"ץ

כַּתְּבֵה אִישׁוֹ וְאָעִיר רְהוּ  
וְעַם-דִּרְחֵי גְזוּתָי אֲדַנְי לִי וְלֹא אֵירָא

מצאתי כי מדר' י'פמן בעל ספר הנצחון חסדך כשר ארון עולם  
י' בתים במשקלן ויש בהם שבת וחידה להשי' באמת מציאות  
ואחרות וקדמותו ונצחיותו וגם כלולות בו עשר ספרות הוא שבת  
בר' מאד זה נוסח\*

אֲדִיזן עוֹלָם אֲשֶׁר מִלֶּךָ כְּמָרָם כְּלִי-יִצְיָר נָבִי רֵא  
לַעֲת נַעֲשֶׂה כְּחַפְצֵי כָל אֹתִי מִלֶּךָ שְׂמֹז נָבִי רֵא  
וְאֲחֵרֵי כְּכֹלֹת הַכֵּל לִכְפֹּי וְ מִלֹּד נֵזִי רֵא  
וְהָיָה הָיָה וְהָיָה הָיָה וְהָיָה יְהִיָּה יְהִיָּה רֵדָה  
וְהָיָה אֲחֵרֵי וְאִין שְׁנֵי לְהַמְשִׁיל לִי לְהַחֲכִי רֵדָה  
כְּלִי רֵא אֲשֶׁר תְּכַלִּית וְלִי הַעֲזֵי וְהַמְשֵׁל רֵדָה

באר'ים

וביצי עיקר שלישי סימן א' לכן טעמים האומרים בשרי ארון עולם הוא נבי ומנוסי  
גם"ט קמוצה כי דינה בשב"א מנוסי בדין הקמ"ץ המהפך לשב"א בכנייה וכן  
נמצא משברי ומנוסי אך במשקל השרי הזה לא יתכן כי צריך להיות שם יחד  
הו"י והחזים הורגלו לומר והוא נבי ומנוסי מנח כדי לעשות חרה פניה, וכן כתב  
בעל ספר מכלל יופי (בידומי סי' י"ד) על פסוק ומנוסי ביום צרה וז"ל ומנוסי עם  
הכזי בשב"א המ"ט וכשור"ק הגו"ן ועל כן טעו האומרים שבקשת ארון עולם הוא  
נבי ומנוסי בקמ"ץ המ"ט והו"י של מנח בקמ"ץ וז"ל המכלל אכן טע"ל והפס'  
שבתה"ל: מנח כוסי, והו"י של מנח בקמ"ץ וז"ל המכלל אכן טע"ל והפס'  
ליק ד' ג' ע"כ) ומנח המלך קמ"ץ בסמיכות וכן כל מנח עכ"ל: בעת אשן, כן הוא  
השרי"ן בפ"ח אלא אם כן בהפסק שישוב הפי"ח לקמ"ץ כמשפטו כמבואר בפ"ק  
א אבל כאן אין הפסק כלל:  
מצאתי כי מדר' י'פמן רבי, ובמקום אחר מצאתי מיוחס לר' יהודה החסיד:  
וגם כלולות בו עשר ספירות, ואלה שמותן: כתר, חכמה, בינה, גדולה, גבורה,  
תפארת, נצח, חוד, יסוד, מלכות:

מַתִּיבִים יְחִיָּה אֶל כְּרוֹת חֲסִידֵי תַּחֲלָתָי  
כְּרוֹת עֲרֵי-עַד שֵׁם תַּחֲלָתָי

שרי' זה מיוחס על משקל יחד ושתי תנועות, יחד ושתי תנועות.  
כללית וכן כמנח:

אֲדִיזן עוֹלָם אֲשֶׁר מִלֶּךָ כְּמָרָם כְּלִי-יִצְיָר נָבִי רֵא  
לַעֲת נַעֲשֶׂה כְּחַפְצֵי כָל אֹתִי מִלֶּךָ שְׂמֹז נָבִי רֵא  
וְאֲחֵרֵי כְּכֹלֹת הַכֵּל לִכְפֹּי וְ מִלֹּד נֵזִי רֵא  
וְהָיָה הָיָה וְהָיָה הָיָה וְהָיָה יְהִיָּה יְהִיָּה רֵדָה  
וְהָיָה אֲחֵרֵי וְאִין שְׁנֵי לְהַמְשִׁיל לִי לְהַחֲכִי רֵדָה  
כְּלִי רֵא אֲשֶׁר תְּכַלִּית וְלִי הַעֲזֵי וְהַמְשֵׁל רֵדָה  
וְהָיָה אֶלֵי וְחֵי גְאֹלֵי וְצוֹר חֲכִלֵי כַּעֲתֵי רֵדָה  
וְהָיָה נָפִי וּמְנוֹס לִי מַנְתַּת כּוֹסֵי כְּיוֹם אֶקֶר רֵא

באר'ים

ארון עולם, הנה מלת ארון משקלה: פעול הפי"א בקמ"ץ והצי"ן בחז"ל"ם כמח שמו  
ארון לביחו (חלית ק"ה) וכן שלום כבוד ודומיהן כולם קמוצים כשהם במבוכה ר"ל  
שהם מבוכתים מהחובה שלאחריה ואינם סמוכים אליה אבל כשהם סמוכים לחיבה  
שלאחריהם או ישנה בקמ"ץ לשב"א, וכל סמיכות מבוא מלת של כמו כבוד  
מלכותן יאמרו (חלית קמ"ה) ופירושו כבוד של מלכותן, וכן שלום ארזין ואת  
שלום הזאן (בראשית ל"ז) פירושו שלום של ארזין ואת שלום של הזאן, וכן ארון  
של הארץ (ירושע ג') פירושו ארון של כל הארץ, וכן כבאן ארון עולם פירושו ארון  
של עולם ונקדה האל"ף בחתף פתח"ה ולא בשב"א כמו כבוד שלום שהם בסמיכות  
בשב"א כמובן כי לא יבא שב"א פשוט חתח אחרית אחר"ע בחזלת החיבה כמבואר  
בפ"ק ג' (עפ' ו'): דריות, כן הוא הד"א בשב"א פשוט חתח וז"ל שלפניה  
ועם כל זה השב"א נע דרך זורה מפני המתג שאצל החזיר"ק\* כמבואר בפ"ק ג' (שם):  
להחביבה, כן הוא חזיר"ק בשב"א פשוט מפני דגש הדי"ת שאחריה שהוא מבטל  
החתף כמבואר בפ"ק ג' (שם): ומנוס ל"י, כן הוא הנכח זהו לשון החזיר"ק במטל  
8 שיר זה, בהקדמה כללית עפ' ג' כמח "המורבל בפי כל אדם לאמרו כמה פעמים בימי", עיש  
ומטה משנה ס"ל ר"י.

לדר ודר קראש אחיו

להלל עזי פשיר זמ רה

והוא נקע ב'האמון' ושעשועיו פרייתו רה

וכרא כל ליש מא"ן וחדו הוא כלי עז רה

והוא אלי וחי גאלי וצור חפלי פקת ע רה

והוא נפי ומנום לי מנת כופי פיום אק רה

והוא רופא והוא מרפא

והוא עופה והוא עז רה

פניו אפקוד ווחי פעת אישן ואעי רה

ועם רוחי גותי אדני לי ולא אי רה

ברוך אתה יי אליהנו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על-נטילת ידים:

כאריס

צדיק ספירת יסוד נקראת גם כן צדיק כידוע לבעלי הקבלה: והוא נתיק בראשיתו וכו'. תתיק בראה שואמר בה ואיה אציל אמון ואיה שפועים יום יום (משל' ד') וכעצמה ברא העולם ליש מאן כמו שדרשו רז"ל בפסוק לי עצה חתושה וגו'. וסלת נתיק פעל עבר מבנין נפעל שרש יפק:

ברוך- הוד"ק וכל חשובי המדקדקים חזיקו כי ברוך אינו פעיל הן שנפרשו לשון הוה"ו ושהו כמו ברכו י"י ולומר ברוך ער אז גילובט הן שנפרשו לשון ברכה כמו וי"י ברוך (בראשית כ"ד) ולומר ברוך ער אז ניכונשט כמו שמר ער אין גרויט רק הוא ומה כשהוא סמך אל השי" כמו ברוך י"י אז הוא תואר פועל כי הוא המפקד ומשפיע הברכה בל"א איך בעונשו וכן כתב האבודרהם ח"ל וברוך אינו

4

כלי חפור כלי אסות כלי פרוץ והתמו רה

ואין דבר אשר קדמו ואין אחריו להאח רה

ואחד הוא מיוחד הוא ברוחו רום פחות שפ רה

והוא ראשון והוא אחרון

לכל-חומר וכל-עז רה

כלי-עקד כלי דמיון ולי כת"ר ודעט רה

ואחד הוא כלי שנוי ולי חכמ"ה מפוא רה

והוא כלי"ה ודמ"ה ודמ"ה רה

והוא כלי"ה ודמ"ה ודמ"ה רה

כשמים ופארץ מלופ"ה לו מנו רה

ומתנשאת עלי-כפא וסו"ד צדיק חדר או רה

כאריס

אודן. כלי חבור. כי כל מחובר הוא מודוש כמו שראוי בזה החסד בעל חבורת הלבבות כשער היחוד פרק חמישי: בלי פחד. כי כל נפד ופוש מוגבל וכל מוגבל יש לו תכלית כמבואר בשער הנזכר פרק י: ואין דבר אשר קודמו וכו' כמבואר בשער הנזכר פרק י' ופרק י': ואחד הוא כמבואר בשער הנזכר פרק י' ברוחו רום ברוח שפורה. על שם פסוק ברוחו שמים שפורה (איוב כ"ג) ומלא שפורה ופ"א ופה והוא אחריו וכו'. כמבואר בחבורת הלבבות בפרקי תשובים שפר: והוא ראשון והוא אחריו וכו'. בלי עדר. על שם אין ערוך אליו (תלים מ'): ולי דמיון. על שם למעלה: ואל מי חמיון אל ומה דמות תוכו לו (ישעי' מ'): בלי כתר. בלא מחויל לשבח על פי עשר ספרות שזכרתו למעלה אבל לא סדרן כסוד עמידתן שזכרתו תל כל אחת מהן עשיות שני קוין כמין גרשיים לסימן ומה שזכר כאן והשטרה שריא ספירה העשירית שהיא מלכות התקואה ני"ב עטרה אלי עשה כן על דרך מעין סופן בחולתן. ואפשר גם כן שמלה והעטרה הוא כפל לשון של כתר לתשלום המורה כי אח"כ וכו' מלכה הורמו למלכות אבל עם כל זה גם הראשון מין: יסוד